

MEMÒRIA D'ACTIVITATS RELATIVES AL PROJECTE
Projecte Colòmbia: sensibilització i educació per a la pau
en l'àmbit educatiu de Sabadell

Any 2004

Sorgeix el primer dels projectes del Grup Colòmbia que, posteriorment, donaria forma a l'Associació Xarxa Solidària Sabadell-Colòmbia el 2007 amb l'objectiu de despertar la consciència, humanitzar i solidaritzar als nois i noies de la comunitat educativa envers diferents cultures.

Amb aquesta finalitat s'inicia un projecte pilot entre la comunitat social dels nois i noies camperols de la regió rural de Ginebra (Província del Valle del Cauca, Colòmbia) i l'Escola Industrial de Sabadell. El programa de Llengua Castellana va proporcionar l'acostament entre ells aprofitant les comparacions entre els diferents usos de paraules i modismes de les cultures d'aquets països

Per complir amb els objectius proposats per l'Escola Industrial de Sabadell i pel Grupo Colombia es va emprendre una sèrie de xerrades i conferències amb els nois i les noies de dos grups de 2on d'ESO i els seus tutors a l'Escola Industrial de Sabadell. A través de vídeos, fotografies i xerrades es va promoure allò que vindria a ser un dels mitjans transversals del projecte: l'intercanvi de correspondència entre els nois i les noies d'*aquí* i els d'*allà*. És a través de la correspondència que és possible aconseguir un contacte directe entre les realitats diferents dels nois i les noies, malgrat la distància.

Amb aquest objectiu, el Grupo Colombia ha anat establint estratègies i metodologies que potencien una comunicació honesta i productiva que s'apuntala en l'intercanvi de valors i en la reflexió crítica de les realitats socials que serveixen de context en les cartes. En aquesta primera experiència d'intercanvi de correspondència participaren 160 estudiants (80 de Ginebra i 80 de Sabadell).

Les xerrades i el vídeo donaren lloc a debats enriquidors i accions solidàries que foren impulsades pels mateixos nois i noies de l'Escola Industrial de Sabadell.

2005 – 2006

L'Escola Industrial de Sabadell recolza decididament el projecte i l'integra dins del pla tutorial anual de l'Escola per als estudiants dels quatre grups de 2on d'ESO.

Al mateix temps, el Grupo Colombia veu la necessitat de buscar un altre contacte per tal de poder continuar amb el projecte i complir amb els objectius donat que amb la comunitat de Ginebra es fa molt difícil el contacte a través de cartes perquè, tant les edats com el nombre de nois i noies que la constitueixen no concorden amb els dels grups que treballen a l'Escola Industrial de Sabadell.

A partir d'aquí, l'Escola Industrial es vincula, per una part, a la Escuela La Libertad, institució d'educació pública ubicada en un dels barris més conflictius de Cartagena de Indias (Colòmbia) on hi acudeixen especialment nois i noies desplaçats pel conflicte armat que viu el país, i per l'altre, a la facultat de Ciències Socials de la Universitat de Cartagena, que gestionà la correspondència entre els estudiants de Cartagena i els de Sabadell.

Per tal de complir amb el pla elaborat pels estudiants de l'Escola Industrial de Sabadell, el Grup Colòmbia va comptar amb la col·laboració de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona que no sols avalà el projecte sinó que també col·laborà a través dels seus becaris en la realització de xerrades i conferències de sensibilització davant la realitat colombiana. Així mateix, el Grup Colòmbia comptà també amb la realització de tallers fonamentats en la sensibilització i formació en la construcció de valors.

Per a concretar el treball realitzat durant aquest any pels nois i noies de l'Escola Industrial de Sabadell i per a motivar-los, se'ls donà l'oportunitat de presentar la seva experiència en un serial de Ràdio Sabadell.

2006- 2007

El projecte es vincula a la Institución Educativa Hijos de María, escola pública ubicada en una zona marginal de Cartagena on la majoria de nois i noies, han estat víctimes dels conflictes armats i de la discriminació social que pateix el país. El projecte continua formalment dins la programació de la Escola Industrial de Sabadell augmentant els cursos implicats: 2on d'ESO (4 grups) i 3er d'ESO (4 grups).

Durant aquest procés, un dels membres de l'associació va visitar la Instución Educativa Hijos de María presentant el projecte a la comunitat educativa i portant a terme entre els estudiants una sèrie de xerrades entorn de la realitat d'Espanya amb la finalitat de motivar la seva participació al projecte. Com a resultat d'aquesta gestió, el projecte ha pres avui un caire institucional a l'escola Hijos de María, i compta amb el suport i seguiment de la directiva i dels mestres de la institució.

A Sabadell, es realitzaren xerrades de sensibilització entorn de la realitat colombiana, tallers de reflexió artística, construcció de valors, redacció de la correspondència i visionat d'un vídeo que mostra la quotidianitat d'una estudiant de l'escola Hijos de María, que també participà en l'intercanvi de cartes amb els estudiants de la Escola Industrial de Sabadell. En aquest intercanvi de cartes participaren 480 estudiants d'ambdues comunitats educatives.

Es generà un procés de reflexió molt positiu per a la majoria dels nois i noies que hi participaren. La possibilitat d'apropar-se, tant a través de mitjans audiovisuals com de la imaginació, a realitats distintes a les pròpies, ha propiciat no solament la reflexió crítica sinó també el desig d'anar més enllà dels propis processos. Això queda palès, per exemple, en la iniciativa d'alguns estudiants d'explorar el llenguatge audiovisual com una forma d'aprofundir en les seves reflexions i compartir-les amb nois i noies d'altres indrets.

Els tutors i tutores de l'Escola Industrial de Sabadell s'involucraren en el projecte col·laborant en les hores de tutoria per tal de reforçar i aprofundir en els conceptes i reflexions més importants del projecte.

2007 - 2008

Degut a la resposta positiva envers el projecte, la Escola Industrial de Sabadell ha ofert més espais per a poder continuar amb l'intercanvi de cartes, activitats i tallers. Així és com el projecte ha arribat a nois i noies de 1er, 2on i 3er d'ESO i es porta a terme a les hores de tutoria i educació per a la ciutadania, així com en algunes de les activitats extraescolars que l'Institut inclou en el seu calendari escolar. Aquestes mesures suposen una ampliació respecte al curs 2006 – 2007 i es deuen a la bona acceptació i acollida que ha tingut el projecte a la comunitat escolar.

Per aquest curs, el Grup Colombia es constitueix com Associació.

S'estableix un protocol d'agermanament entre l'Escola Industrial de Sabadell i la Institución Hijos de María enfortint-se així tant els llaços entre ambdues escoles com la identitat d'aquest projecte. Així mateix, es realitza el material pedagògic audiovisual "Carta gena. Carta de Cartagena" (18 min.)

Projecte Colòmbia: sensibilització i educació per a la pau en l'àmbit educatiu de Sabadell

1. ¿En què consisteix el projecte?

Es tracta, en la seva essència, d'un projecte educatiu que intenta fomentar i construir integralment un procés d'Educació per a la Pau amb la població escolar de Sabadell. Això podria traduir-se en la necessitat de fomentar una cultura de pau¹ en la comunitat educativa, on els seus protagonistes vagin guanyant eines d'anàlisi crítiques i creatives que els permetin posicionar-se i actuar enfront dels conflictes macrosocials d'un món globalitzant, mediàtic, complex i tràgicament desigual. Per aquesta finalitat, hem volgut acostar la comunitat educativa de Sabadell a realitats aparentment distintes i distants com ara la realitat colombiana. Des de fa dècades la població colombiana ha viscut un intens i complex conflicte armat en mig d'angoixosos desigualtats socials, que han deixat i continuen deixant no només víctimes de la violència, sinó una profunda ferida en la societat colombiana que requereix i requerirà d'enormes esforços tant de les institucions i habitants de l'esmentat país com de la comunitat internacional en general, perquè algun dia la societat colombiana pugui viure en pau. Sensibilitzar-se i acostar-se a aquesta realitat complexa, no és només una potent eina pedagògica de reflexió, és també una invitació a l'acció en forma de solidaritat, d'intercanvis, de co-responsabilitat, d'esperit crític, en fi, de cultura de pau.

El *Projecte Colòmbia: sensibilització i educació per a la pau en l'àmbit educatiu de Sabadell* forma part d'un procés que s'inicià el 2004 (veure memòria d'activitats de l'entitat) i des d'aleshores la proposta ha anat expandint-se en quantitat i qualitat. En l'actualitat, el projecte arriba directament a 336 estudiants i 12 tutors de l'IES Escola Industrial de Sabadell i està integrat al pla tutorial anual de l'Escola, acollint als i les estudiants de 1º, 2º y 3º de la ESO. L'acollida institucional per part de l'IES Escola Industrial de Sabadell ha permès que mestres y directius es comprometin també en les activitats i en el seguiment que es fa de les mateixes, obrint camí perquè tota la comunitat educativa (incloent pares de família) s'involucrin de ple amb el projecte, amb la possibilitat d'

---

¹ Entenem cultura de pau "com aquella situació social de justícia generalitzada, en què totes les persones tindrien les necessitats bàsiques cobertes i els drets humans garantits; en la qual les relacions entre les persones i entre aquestes i el seu medi es desenvoluparien amb respecte i harmonia; on les decisions que ens afecten col·lectivament es prendrien de forma democràtica; i on es vetllaria constantment per mantenir aquestes condicions de seguretat humana i global. Tot plegat requereix d'un canvi profund de valors socioculturals molt arrelats, sovint no explícits, i és per això que parlem d'un procés llarg i en construcció permanent". Veure "L'enfocament sociocrític de l'educació per a la pau", Escola de cultura de pau, <http://www.pangea.org/unescopau/img/educacion/anexo19.pdf>

ampliar la seva cobertura a altres institucions educatives que el coneixen i que estan interessades a participar amb ell, com és el cas de l'IES Vallès de Sabadell.

Bàsicament el projecte consisteix en portar a terme una sèrie d'activitats en l'àmbit escolar de l'IES Escola Industrial de Sabadell. Dites activitats estan constituïdes per exposicions pels i les estudiants, els i les tutors/es i els pares i les mares de família; tallers de producció audiovisual, tallers artístics, lúdics i d'escriptura de correspondència; sessions avaluadores i actuacions dirigides a la comunitat educativa en general. Es tracta d'un *projecte-procés* que no acaba en la realització mateixa de les activitats, sinó que busca continuar i expandir-se a la totalitat de la comunitat educativa, oferint cada vegada noves propostes segons els resultats i iniciatives pròpies del procés. Per exemple, aquest any lectiu els i les estudiants de Batxillerat de l'IES Escola Industrial de Sabadell tindran la possibilitat d'escollir entre tres temes relatius al projecte per als seus treballs de recerca, cosa que es vol ampliar a l'any lectiu següent des de 4rt de l'ESO. D'aquesta manera, estem segurs que el projecte té i tindrà una continuïtat que, sumat al recolzament institucional, possibilitarà la generació d'una identitat entre la institució escolar i la idea del projecte.

2. Objectius del projecte

El projecte té com a **objectiu fonamental** incidir en la formació escolar dins del marc de la construcció de valors per a la pau. Valors que travessen l'àmbit polític en la mesura que es fomenti la formació de persones crítiques i interessades en l'acció social. Es tracta, doncs, de contribuir a l'educació de nois i noies lliures de por, de prejudicis racials, religiosos i/o de gènere; de nois i noies participatius/ves, propositius/ves y creatius/ves a l'hora de comprendre y enfrontar-se als conflictes d'un món complex.

D'aquest objectiu fonamental es desprenen els següents objectius específics:

- Promoure el coneixement d'altres realitats que despertin la curiositat intel·lectual, emocional i sensorial necessària per a una convivència intercultural creativa i pacífica.
- A partir de la correspondència en diferents formats (escrita i audiovisual) amb nois i noies d'altres latituds, fomentar l'intercanvi creatiu d'experiències, de sabers i sentiments que promoguin la igualtat en la diferència i el respecte mutu.
- Impulsar accions col·lectives i individuals que promoguin el diàleg intercultural, la solidaritat i la promoció de la pau i la justícia social.

3. Activitats proposades

Quadre N°1

Sessió amb els tutors	Xerrada No 1: Conèixer el territori colombià: una aproximació per als novells al territori colombià (60 min.)	Xerrada No 2: Viatge a les entranyes: aproximació a la realitat dels i les colombians/es (60 min.)	Tallers Colòmbia – lúdica (120 min. c/u)	Realització de la correspondència (60 min.)	Sessió d'avaluació (60m)
Aquesta xerrada té com a objectiu fonamental trobar de manera conjunta les estratègies més adequades per a donar-li seguiment als temes i reflexions que es van construint dins del projecte. La participació dels tutors és imprescindible en la mesura que són ells els que donen continuïtat al projecte per damunt de les activitats puntuals que es plantegen.	Aquesta activitat té com a objectiu principal donar a conèixer el territori colombià en les seves dimensions geogràfiques, històriques, socials i culturals bàsiques. A manera d'un curs de geopolítica, es pretén que els i les estudiants puguin contrastar els seus propis imaginis sobre Colòmbia a partir del treball amb mapes i informació de tipus geogràfic. La nostre intenció és que els i les estudiants puguin ubicar el territori en un mapa, relativitzar i comparar variables com l'àrea del territori, la distància en relació a Europa i d'altres continents, la diversitat climàtica, les diferents regions que el componen, reflexionar sobre la seva posició estratègica a Amèrica, les seves àrees metropolitanes i la seva diversitat cultural (afrodescendents, indígenes, mestissos...). En la mesura del possible, es realitzarà una contextualització històrica de caràcter bàsic que permeti la reflexió de l'equació geografia-història.	Una vegada realitzada aquesta primera aproximació al context colombià, aquesta sessió busca que els i les estudiants realitzin un viatge imaginari a una zona específica de Colòmbia, un viatge en el que puguin imaginar i recrear, com si es tractés d'un joc de "rol", la vida quotidiana d'estudiants com ells que habiten i viuen contextos diferents, però al mateix temps similars pel fet de ser també joves (i també pel fet de ser éssers humans!). L'activitat es realitzarà en torn a l'anàlisi d'un material audiovisual elaborat expressament per aquesta finalitat pedagògica a la ciutat de Cartagena, al nord de Colòmbia.	Per als i les estudiants de 1er d'ESO es proposa fer un taller de caràcter artístic i cultural. A través dels diferents ritmes musicals que hi ha a Colòmbia, es pretén introduir als nois i noies de manera amena i divertida a la diversitat cultural colombiana, alhora que es contextualitza geogràfica i històricament cada ritme. Per als nois i noies de 2on de l'ESO, es proposa un taller de dues hores que consisteix en un joc de taula i daus però gegant, on els i les estudiants podran anar realitzant, en grups diferents, "postes en escena" a través de la música, d'imatges, de "collage" i de jocs de "rol". Ambdós tallers busquen motivar la curiositat dels participants, aferrar els continguts de les xerrades i, de manera creativa, invitar a la reflexió sobre la diversitat, la interculturalitat, la coeducació i la co-responsabilitat.	En aquest punt del procés, els i les estudiants podran elaborar de manera crítica i reflexiva les cartes destinades als seus amics i amigues de la Institució "Hijos de María" de Cartagena d'Índies (Colòmbia). Per a alguns serà la seva primera vegada, per altres, com els de 3er de l'ESO, és una experiència que ja vénen realitzant en anys anteriors. Per l'experiència que tenim, l'intercanvi de cartes, seguit del seu corresponent seguiment, té efectes molt positius en la percepció dels nois i noies en tant que, l'aproximació i contacte directe amb altres nois i noies iguals però diferents enforteix els compromisos adquirits en l'agermanament entre ambdues institucions.	Es tracta de realitzar de manera conjunta amb els i les participants del procés, l'avaluació d'aquest, els resultats en els nois i noies a nivell personal i col·lectiu, les perspectives de futur i els mecanismes de seguiment i continuïtat a través de les seves pròpies iniciatives a curt i mitjà termini.

Quadre No 2

Treball d'investigació	Xerrada informativa per a pares i mares de família	Parada de Sant Jordi	Exposició fotogràfica "Colòmbia té vida, viu Colòmbia"	Acció de divulgació a la comunitat en general.
<p>En col·laboració amb l'escola de Cultura i Pau –UAB-, hem proposat per aquest any tres temes d'investigació, D'acord amb el projecte, per tal que els i les estudiants de Batxillerat de Lletres puguin fer els seus treballs de recerca. De la mateixa manera, pel curs lectiu 2008-2009, aquests estudiants de 4rt de l'ESO també podran escollir entre aquests temes per realitzar les seves respectives recerques. Tant els directius/ves i tutors/es de l'IES Escola Industrial, com el programa d'Educació per la Pau de l'Escola de Cultura de Pau, s'han compromès a realitzar els acompanyaments i tutories necessàries per tal de facilitar i portar a terme aquesta nova proposta del Projecte Colòmbia. També es tracta de motivar als i les estudiants a que es presentin al Premi "Recerca per la Pau" per a treballs de recerca de batxillerat, organitzat per la Fundació Solidaritat UB. Els temes d'investigació acordats amb l'ECP són:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Impacte de les mines anti-persona a Colòmbia - La joventut a Colòmbia - Mobilització de dones per la pau a Colòmbia 	<p>La intenció del projecte és la d'involucrar la comunitat educativa en la seva totalitat. Per això realitzarem una xerrada informativa amb els pares i mares de família dels i les estudiants que hi participen. La idea és apropar-los al projecte, als continguts i activitats que es promouen. Que s'involucrin. De la manera, es pretén convidar-los a que ens acompanyin activament en algunes de les activitats proposades, com l'exposició fotogràfica i l'acció demostrativa, així com plantejar la possibilitat de suggerir altres accions conjuntament amb la resta de la comunitat educativa per tal de donar-li una major projecció i identitat al projecte.</p>	<p>Buscant que el projecte tingui divulgació i incidència fora de les aules de classe, i prenent la proposta dels i les directius/ves de l'IES Escola Industrial, aprofitarem la tradicional celebració del Dia de Sant Jordi per organitzar, juntament amb els nois i noies i tutors/es que fins aquell moment hagin participat en les activitats proposades pel projecte, una parada al seu entorn sobre Colòmbia, el seu conflicte, l'agermanament entre les institucions d'aquí i d'allà, amb fotografies, cartells... La idea és que els mateixos estudiants participin en la divulgació del projecte dins la institució a partir d'iniciatives pròpies.</p> <p style="text-align: center;">Visita Ràdio Sabadell</p> <p>Com a estratègia de divulgació del projecte i com a eina pedagògica, es realitzarà una visita a Ràdio Sabadell per tal que l'alumnat pugui explicar el que està fent, fer les seves pròpies reflexions i convidar a la comunitat en general a l'exposició de fotografies i a l'acció divulgadora.</p>	<p>Amb aquesta exposició fotogràfica de la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia, es vol fer visible el moviment de dones de Colòmbia com un dels promotors de la pau al país. Les dones a les guerres formen part de la població més vulnerable i invisible. En el cas de Colòmbia, són, a més, protagonistes a l'hora de generar una opinió pública favorable a la sortida negociada del conflicte, de crear un nou llenguatge, unes noves relacions "desmilitaritzades" i de convocar l'opinió pública contra el comerç internacional d'armes. L'exposició fotogràfica estarà organitzada a partir de tres àmbits temàtics:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Les condicions de vida de la població colombiana i les múltiples causes que la provoquen. 2. La construcció de la pau des dels diferents sectors de les dones: joves, indígenes i afrocolombianes, que s'organitzen en l'àmbit nacional com la <i>Ruta Pacífica de las Mujeres Colombianas</i>, i, internacionalment com a <i>Dones de Negre a Colòmbia</i>. 3. Propostes per a contribuir a la cultura de pau a Colòmbia des de les escoles, les administracions, les esglésies i ONG de Catalunya. L'exposició serà exposada a l'IES Escola Industrial i oberta al públic en general, i finalitzarà amb l'activitat que segueix a continuació. 	<p>Com a finalització de l'any lectiu i inici del següent, organitzarem una activitat oberta a la comunitat de Sabadell des de les instal·lacions de l'IES Escola Industrial. L'objectiu d'aquesta acció de divulgació és poder mostrar el treball elaborat per els i les estudiants, els productes audiovisuals, els treballs de recerca, i, al mateix temps, fer palès a la comunitat en general el projecte amb els seus continguts i accions. L'acció de divulgació restarà oberta al públic en general i coincidirà amb l'exposició fotogràfica "Colòmbia té vida, viu Colòmbia". Al mateix temps es realitzaran algunes manifestacions artístiques i culturals, com balls, música, contes i alimentació típica de les regions colombianes. També promourem que els pares i mares de família s'involucrin en la seva organització, així com altres institucions (com l'IES Vallès i l'Escola de Cultura de Pau)</p>

Quadre No 3 *Taller Imaginant*

Donat que aquest taller té un caràcter especial dins del projecte, ens estendrem una mica més aclarint la importància i abast que té.

Origen de la proposta

És en el marc del Projecte Colòmbia que s'ha originat aquesta proposta que sorgeix dels mateixos nois i noies implicats fins al moment. El Projecte Colòmbia s'ha estructurat entorn del intercanvi de correspondència entre els nois i noies de l'Escola Industrial i els nois i noies del Colegio Hijos de María (Cartagena, Colòmbia). A més, la utilització de material audiovisual com a material pedagògic i de reflexió també ha estat clau en aquest procés. La primera vegada que els nois i noies de Sabadell van veure els rostres i els contextos dels seus interlocutors va ser durant la presentació d'un vídeo que mostrava un dia a la vida d'una noia del col·legi Hijos de María. Aquest visionat va generar múltiples reaccions i reflexions ja que aquelles imatges que encara no havien estat imaginades, van ser tota una sorpresa.

Així doncs, durant l'avaluació del projecte a final de curs, els nois i noies de l'Escola Industrial de Sabadell varen promoure la idea de realitzar un intercanvi de material audiovisual, una espècie de resposta al vídeo enviat des de Cartagena. Durant la última quinzena de setembre, tres dels membres de l'equip van estar a la Institución Educativa Hijos de María, a Cartagena, per tal de dur a terme un material audiovisual amb els estudiants de 8è. (l'equivalent a 2n de l'E.S.O.). Així doncs, amb 40 dels nois de Cartagena es va elaborar un material pedagògic alhora que es començava l'intercanvi de cartes visuals. Durant el 3r. trimestre acadèmic 2007-2008 s'elaborarà un material audiovisual amb els estudiants de l'Escola Industrial de Sabadell.

Objectius

Introduir als nois i noies en el món de l'audiovisual en tant que llenguatge que mereix ser explorat, pensat i qüestionat, i com una forma alternativa de reflexió i aproximació a les realitats socials, individuals i culturals.

Generar, sobretot, un procés de reflexió. El marc en el que es desenvolupa la proposta és el Projecte Colòmbia, per tant, el contingut temàtic serà d'acord a un procés de sensibilització i reflexió iniciat amb anterioritat. Els nois i noies sabran que el material audiovisual que es realitzi té com a objectiu fomentar l'intercanvi i el coneixement de realitats com una forma que complementa la correspondència amb els nois i noies del Col·legi Hijos de María de Cartagena d'Índies.

Promoure la reflexió crítica de les imatges en tant que creadors i receptors de les mateixes. Pensar les imatges per a un producte audiovisual propi implica reflexionar sobre les imatges que ens rodegen quotidianament i d'aquesta manera assumir una postura crítica davant del món d'imatges en el que estem immersos.

Aquesta activitat pretén estimular el treball en grup i la valoració/reflexió conjunta. D'altra banda, no es tracta d'una activitat amb un alt contingut teòric sinó més aviat pràctic. De fet, és a través de la pràctica de creació que es vol incentivar la reflexió.

A qui va dirigida l'activitat?

L'activitat està dirigida als i les estudiants de 3r. d'ESO, especialment a aquells que han participat en el Projecte Colòmbia durant l'any acadèmic anterior. Per al bon funcionament del taller, el límit de participants és de 30 estudiants i se es durà a terme en horari extraescolar.